

mlekowy, kwas octowy, kwas propionowy), a także wyższa (w porównaniu z kiszonką kontrolną) zawartość etanolu (17,7 g/kg s.m.) i propandiolu (10 g/kg s.m.), potwierdziły występowanie podczas fermentacji zakiszanych traw intensywnej aktywności biologicznej bakterii *Lactobacillus buchneri*. Metabolity wymienionych bakterii kwasu mlekowego mają właśnie istotny (dodatni) wpływ na wielkość tlenowej trwałości sporządzanych kiszonek [3]. Oceniane kiszonki, charakteryzujące się zbliżoną koncentracją suchej masy (kiszonka kontrolna i kiszonka z dodatkiem EM, odpowiednio: 451 i 440 g/kg) oraz podobną, niską obsadą drobnoustrojów (≤ 2 log liczby kolonii/g) odpowiedzialnych za procesy gnicia i pleśnienia (drożdże, grzyby), różniły się natomiast istotnie ($P \leq 0,05$) okresem trwałości (tab. 2). W porównaniu z kiszonką sporządzoną bez dodatku konserwantu, której trwałość określono na 60 godzin, trwałość kiszonki z dodatkiem EM wynosiła ponad 525 godzin. W konkluzji autorzy eksperymentu [4] stwierdzają, że wykorzystanie „Efektywnych Mikroorganizmów” w procesie kiszzenia traw miało bardzo wyraźny wpływ na obniżenie wartości pH sporządzonych kiszonek oraz wydłużenie okresu ich trwałości po otwarciu silosów.

Na podstawie dostępnych informacji oraz nielicznych wyników badań należy przyjąć, że „Efektywne Mikroorganizmy” mogą w najbliższej przyszłości znaleźć zastosowanie w ekologicznych systemach produkcji zwierzęcej, mających na celu zapewnienie dobrostanu zwierzętom i polepszenie jakości produktów (żywności) pochodzenia zwierzęcego. Istotne wydłużenie okresu trwałości kiszonek sporządzonych z dodatkiem EM wskazuje na możliwość ich wykorzystania także w kisonkarstwie. Zagadnienie to wymaga jednak dalszych badań.

Literatura: 1. EMIKO: System Agriton für eine gesunde Milchviehhaltung. Die sichere und problemlose Produktion, 7-11. Emiko GmbH, Geschwister-Burch-Strasse 9, D-53881 Euskirchen. 2. **Jahrstorfer E.**, 2002 – Mikroorganismen als wertvolle Helfer. Bayerische Landwirtschaftliche Wochenblatt 38, 37-41. 3. **Oude Elferink S.J.W.H., Krooneman F., Gottschal J.C., Spoelstra S.F., Faber F., Driehuis F.**, 2001 – Anaerobic conversion of lactic acid and 1,2-propanediol by *Lactobacillus buchneri*. Applied Environmental and Microbiology 67, 125-132. 4. **Van Wikselaar P.G., Oude Elferink S.J.W.H.** – Anwendung Effektiver Mikroorganismen (EM[®]) als Silierhilfsmittel. Wissenschaftlicher Bericht Nr. 2165 ID – Lelystad, Wageningen (übersetzt aus dem Niederländischen von Frits van den Ham und Dipl. Ing. agr. Ernst Hammes).

Rasy rodzime eksponowane na XVIII Krajowej Wystawie Zwierząt Hodowlanych i ich charakterystyka

Hieronim Frąckowiak

AR w Poznaniu

Ubiegłoroczna XVIII Krajowa Wystawa Zwierząt Hodowlanych, wzorem roku 2002, odbyła się w Poznaniu na terenach Międzynarodowych Targów Poznańskich w dniach 9-12 października 2003 roku równoległe z największą imprezą targową „Polagra Farm 2003”. Dużą atrakcją tej wystawy była ekspozycja ras rodzimych zwierząt gospodarskich przygotowana przez pracowników Instytutu Zootechniki w Krakowie. Ukazała ona efekty działań w zakresie ochrony zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich w Polsce. Instytut Zootechniki w Krakowie, na mocy decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 stycznia 2002 roku, koordynuje prace krajowe i współpracuje z FAO w ramach Światowej Strategii Zachowania Zasobów Genetycznych Zwierząt Gospodarskich. Podjęte działania stanowią realizację postanowień Konwencji o Różnorodności Biologicznej, podpisanej na Konferencji Narodów Zjednoczonych – Środowisko i Rozwój (UNCED) w Rio de Janeiro przez 167 krajów w czerwcu 1992 roku i ratyfikowanej przez Polskę w styczniu 1996 roku. Minister Rolnictwa

i Rozwoju Wsi w maju 2000 roku zatwierdził i skierował do realizacji programy hodowlane ochrony zasobów genetycznych najcenniejszych populacji zwierząt gospodarskich zagrożonych wyginięciem. Programami tymi objęto 14 gatunków zwierząt gospodarskich: bydło, konie, świnie, owce, kury nieśne, kaczki, gęsi, lisy, króliki, tchórze hodowlane, szynszyle, ryby (karp i pstrąg) oraz pszczoły, a także 75 ras, odmian, rodów i linii zwierząt gospodarskich. Rasy rodzime wyróżniają się specyficznymi cechami, które zostały ukształtowane po wpływie miejscowych warunków środowiskowych, takich jak klimat czy zasobność gleb i stąd wynikającej jakości pasz. Z drugiej strony oddziaływał na nie człowiek, za pośrednictwem preferencji selekcyjnych premiujących ich cechy biologiczne i użytkowe. Ochronę zasobów genetycznych współcześnie utrzymywanych zwierząt należy rozpatrywać nie tylko w aspektach ekonomicznym i naukowym, ale także kulturowym. Aspekt kulturowy odwołuje się do znaczenia i dużej rangi, jaką stanowiła opieka nad zwierzętami w aktywności i zajęciach gospodarczych człowieka, i przyczyniła się do stworzenia tradycji obyczajowych oraz kultury i sztuki ludowej.

Rasy rodzime są przydatne do zagospodarowania terenów trudnych i gleb nieurodzajnych, mogą być wykorzystane w realizacji programów ochrony krajobrazu i regulować sukcesję roślinną. Stanowią cenny materiał dla rolnictwa ekologicznego i atrakcję w gospodarstwach agroturystycznych, znajdując zwolenników użytkowania ich w rekreacji i programach terapeutycznych (hipoterapia).

Ekspozycja ras rodzimych zaprezentowana na XVIII Krajowej Wystawie Zwierząt Hodowlanych w Poznaniu obejmowała: bydło, konie, świnie, owce, kury nieśne, gęsi, kaczki, lisy, szynszyle, pszczoły i karpie.

Bydło polskie czerwone, opisane jako rasa w 1901 roku, jest jedną z najstarszych form bydła autochtonicznego w Europie, a zarazem jedyną podgóorską odmianą wśród europejskich ras bydła czerwonego w typie mlecznym. Związek Hodowców Bydła Czerwonego utworzono w roku 1894, a urzę-

dową ocenę mleczności tych krów rozpoczęto w 1906 roku. Zaletami tej rasy, poza przystosowaniem do trudnych warunków środowiska, są doskonałe cechy jakościowe mleka i mięsa oraz cechy rozrodu. Rasa ta obdarzona jest zdolnością do ograniczania wydajności, co umożliwia przetrwanie sezonowych niedoborów paszy, oraz posiada właściwość szybkiej regeneracji utraconej kondycji. Wystawcą była Stacja Badawcza Rolnictwa Ekologicznego i Hodowli Zachowawczej Zwierząt PAN w Popielnie. Stado podstawowe składa się z 51 krów, 6 jałówek i 2 buhajów.

Bydło białogrzebiete, uznane formalnie za wymarłe, zostało restytuowane dzięki działaniom rozpoczętym w 2000 roku w Katedrze Hodowli Bydła AR w Lublinie, we współpracy z Instytutem Zootechniki w Krakowie oraz Instytutem Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN w Jastrzębcu. Nazwa tej rasy nawiązuje do specyficznego umaszczenia – białego pasa na grzbiecie, wąskiego na kłębie i rozszerzającego się w kierunku zadu, przy jednolicie czarnej lub czerwonej sierści na bokach zwierzęcia. Bydło to posiada wszystkie cechy rasy rodzimej. Wystawcą była Katedra Hodowli Bydła Akademii Rolniczej w Lublinie. Stado podstawowe znajduje się w Zakładzie Doświadczalnym w Uhrsku i liczy obecnie 26 krów i jałówek, 4 cieliczki oraz 5 buhajów.

Koniki polskie wywodzą się bezpośrednio od tarpanów, a miejsce w światowej literaturze naukowej utworowały im wyniki badań profesora Tadeusza Vetulaniego. Charakterystyczne myszate umaszczenie z ciemną pręgą na grzbiecie, a także zdolność kompensacji wzrostu, dobitnie świadczą o ich przynależności do grupy koni prymitywnych. Konie te, w odległych czasach, stanowiły materiał wyjściowy i podłoże do ukształtowania krajowych ras i typów pod wpływem rozmaitych ras obcych. Koniki polskie utrzymywane są przez wyznaczone stadniny i stada ogierów, a także systemem tabunowym w hodowli wolnej. Wystawcą była Poznańska Hodowla Roślin Sp. z o.o. w Tulcach – Stadnina Koni Kobylniki, w której stado zachowawcze liczy 32 klacze matki i 5 ogierów czolowych.

Hucuły wywodzą się od koni, których dalekimi przodkami były tarpany skrzyżowane z rasami mongolskimi, a ich nazwa pochodzi od rusińskich górali – hucutów. Jest to jedna z najstarszych ras krajowych o skonsolidowanym genotypie i zróżnicowanej maści, przydatna do ciężkiej pracy w górach, a także do wszelkich form rekreacji konnej i hipoterapii. Polskie hucuły stanowią 60% światowego pogłowia tej rasy. Wystawcą był Zakład Doświadczalny Instytutu Zootechniki Odrzechowa k. Rymanowa Sp. z o.o., w której stado podstawowe liczy 30 klacze, 3 ogiery będące własnością Zakładu i 1 ogier dzierzawiony.

Świnia puławska jest rasą zarejestrowaną w 1951 roku, a wytworzoną w Stacji Doświadczalnej Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach w latach 1925-1935 z materiału zakupionego od okolicznych rolników. Świnie te mają umaszczenie laciate. Odnaczają się odpornością na choroby i stres, przystosowaniem do tradycyjnego chowu opartego na żywieniu zbożowo-ziemniaczanym. Wskaźniki rozrodu, wysoka mleczność i odchów prosiąt są istotną zaletą tej rasy. Mięso tych świń jest marmurkowane, a tłuszcz śródmięśniowy wraz z korzystną strukturą włókien mięśniowych wpływa na jego walory smakowe. Wystawcą był Lucjan Kawalek z Babczyny w woj. lubelskim, który utrzymuje stado podstawowe liczące 15 loch i 1 knura.

Świnie złotnickie wywodzą się z Wileńszczyzny, skąd przybyły wraz z repatriantami w okolice Olsztyna. Z tego materiału, z inicjatywy prof. Stefana Alexandrowicza, w ówczesnej Wyższej Szkole Rolniczej w Poznaniu w Zakładzie Doświadczalnym Złotniki, wytworzono dwie odmiany: białą – o użytkowości mięsnej i pstrą – o użytkowości mięsno-śląsinowej. W 1962 roku zostały one uznane jako odrębne rasy. Świnia złotnicka pstra odznacza się dobrym poziomem cech użytkowości rozplodowej i jest przydatna do krzyżowania towarowego. Mięso z tusz mieszańców jest bardziej otluszczone, ale odznacza się bardzo dobrą jakością i wyjątkowymi walorami smakowymi. Wystawcą był Maciej Zdziarski, rolnik indywidualny ze wsi Łabiszyn w woj. kujawsko-pomorskim, którego stado liczy 40 loch i 5 knurów.

Wrzósówka to jedna z najstarszych rodzimych owiec. Należy do ras krótkoogoniastych, o czarnej głowie i nogach oraz siwej okrywie. Owca ta wcześniej dojrzewa oraz posiada ważną cechę, którą jest asezonowość rozrodu i stąd może być przydatna do produkcji jagniąt rzeźnych w krzyżowaniu z trykami ras mięsnych. Mięso z tusz młodych jagniąt pod względem smakowym imituje sarninę, a skóry stanowią najlepszy surowiec do produkcji kozuchów. Wystawcą był Instytut Zootechniki w Krakowie, którego stado podstawowe liczy 96 maciorek i 5 tryków stadnych.

Świniarka jest owcą prymitywną o skąpej i luźnej białej okrywie, późno dojrzewającą o wolnym tempie wzrostu, słabym umięśnieniu i użytkowaniu wszechstronnym. Owca ta zadawała się ubogimi paszami i jest niezwykle odporna na niekorzystne warunki środowiskowe, na choroby, a szczególnie na kulawkę. Świniarka stanowiła podłoże do wytworzenia różnych uszlachetnionych ras i odmian owiec. Rasę tę w roku 1987 uznano za wymarłą, a restytucję przeprowadzono opierając się na nielicznym materiale 17 maciorek i 3 tryków, które odnaleziono w województwach wschodnich. Wystawcą była Urszula Pietruczuk z województwa łódzkiego, w której gospodarstwie utrzymywane jest stado podstawowe 61 maciorek i 2 tryki stadne.

Owca olkuska powstała w okresie międzywojennym z miejscowych świniarek krzyżowanych z owcami sprowadzonymi z Pomorza i uszlachetnionymi trykami fryzyjskimi, a także holsztyńskimi. Do ocalałej po wojnie populacji wprowadzono tryki rasy kent, co spowodowało zróżnicowanie pogłowia, z którego wyodrębniono dwa podtypy: plenną owcę olkuską dawnego typu o plenności około 200% oraz owce w typie wełnisto-mięsny o niskiej plenności. Maciorki typu plennego dają mioty liczące od trzech do sześciu jagniąt, a rekord stanowiło siedem urodzonych jagniąt, choć zdarzają się także mioty pojedyncze czy bliźniacze. Duże zróżnicowanie plenności tych owiec sugeruje, że cecha ta uwarunkowana jest działaniem pojedynczego genu o dużym efekcie. Owce olkuskie przystosowane są do chowu w małych stadach. Wystawcą był Tomasz Korczyński z województwa małopolskiego, który utrzymuje stado podstawowe składające się z 11 maciorek i 1 tryka.

Polska owca górską – utrzymywana od XV wieku, ściśle związana z historią i tradycją Karpat – jest uszlachetnionym typem prymitywnych owiec cakli, które przywędrowały na te tereny wraz z koczującymi wołosko-ruskimi plemionami pasterskimi. Użytkowość tych owiec jest wszechstronna. Dostarczają one wełny, skór, mleka i nieprzetłuszczonego smacznego mięsa. Biała okrywa typu mieszanego doskonale chroni

zwierzęta przed deszczem i chłodem. Wełna i skóry odmiany barwnej są cenione ze względu na naturalną ciemną barwę i wynikającą stąd przydatność do wyrobu strojów ludowych i innych artykułów rękodzieła. Wystawcą był Zakład Doświadczalny Instytutu Zootechniki Grodziec Śląski z województwa śląskiego, w którym utrzymywane jest stado podstawowe liczące 73 maciorki i 5 tryków stadnych. Odmianę barwną wystawiał Józef Kula z Maruszyna w województwie małopolskim, który utrzymuje stado podstawowe składające się z 81 maciorek i 3 tryków.

Merynos odmiany barwnej wytworzony został w Instytucie Zootechniki, w Zootechnicznym Zakładzie Doświadczalnym Kołuda Wielka, w latach osiemdziesiątych minionego stulecia. Wełna i skóry naturalnie zabarwione znajdują zastosowanie w rękodzielnictwie, rzemiośle artystycznym i służą do urozmaicania wyrobów ekologicznych. Ważną zaletą merynosa barwnego są cechy użytkowości rozplodowej tryków, ich asezonalność i dobre libido, co sprawia, że mogą być one używane do poprawiania wskaźników rozrodu w innych stadach merynosowych. Wystawcą był Instytut Zootechniki, Zootechniczny Zakład Doświadczalny Kołuda Wielka, w którym utrzymywane jest stado podstawowe liczące 92 matki i 15 tryków.

Polbar jest rodzimą rasą kur nieśnych wytworzoną przez prof. Laurę Kaufmann na początku drugiej połowy XX wieku. Komponenty rasowe, które posłużyły do jej wytworzenia, to koguty jarzębiate plymouth rock skojarzone z zielononózką kuropatwianą. W wyniku prowadzonej pracy hodowlanej uzyskano autoseksingową rasę kur nieśnych, o masie ciała około 1600 g, które znoszą 180-200 jaj rocznie o średniej masie 56 g i kremowej barwie skorupy. Kury te nadają się do chowu przyzagrodowego i hodowli hobbystycznej. Wystawcą była Katedra Biologicznych Podstaw Produkcji Zwierzęcej Akademii Rolniczej w Lublinie, gdzie stado podstawowe liczy 550 kur i 60 kogutów.

Zielononóżka kuropatwiana jako rasa została uznana pod koniec XIX wieku. Masa ciała kur osiąga 1500-1800 g, nieśność wynosi 180-190 jaj, a średnia masa jaja o skorupie barwy kremowej kształtuje się w granicach 55-58 g. Zielononóżki dobrze wykorzystują naturalne żerowiska, posiadają silny instynkt kwoczenia, wysiadania i wodzenia kurczątków. Oznaczają się dobrą zdrowotnością, są przystosowane do warunków chowu ekstensywnego i odporne na trudne warunki klimatyczne. Nie są przystosowane do chowu wielkostadnego. Mięso ich wyróżnia się znakomitą smakiem, tuszki są ciemne i słabo odtuszczone, a poziom cholesterolu w żółtkach jest obniżony. Zielononóżki utrzymywane są od 1960 r. w dwóch zamkniętych stadach, które stanowią zarazem odrębne rasy oznaczone jako Zk i Z-11. Wystawcą był Zakład Doświadczalny Instytutu Zootechniki w Chorzelowie, gdzie utrzymywane jest stado podstawowe liczące 520 kur i 52 koguty.

Żółtonóżka kuropatwiana została wytworzona w wyniku skrzyżowania zielononóżki kuropatwianej z kogutami rasy new hampshire. Są to kury o masie ciała 1650 g, lekkiej budowie, o nieśności rocznej w granicach 200-220 jaj. Szybko się opierają, ich skóra i skoki są barwy żółtej. Skorupa jaj jest ciemnokremowa, a masa jaj wynosi 56-60 g. Dobrze wykorzystują wybiegi i naturalne żerowiska, ale lepiej niż zielononóżki tolerują większe zagęszczenie ptaków w warunkach chowu wielkostadnego. Wystawcą był Zakład Doświadczalny

Instytutu Zootechniki w Chorzelowie, gdzie stado podstawowe liczy 520 kur i 52 koguty.

Gęś biała kołudzka została wytworzona w Instytucie Zootechniki, w Zootechnicznym Zakładzie Doświadczalnym w Kołudzie Wielkiej. Prace hodowlane rozpoczęto w roku 1962. W kolejnych etapach, na wyodrębnionej grupie gęsi, doskonalono cechy reprodukcyjne i równolegle poprawiano cechy mięsności, jakości tuszy oraz zużycia paszy. Populacja o polepszonych parametrach mięsności uzyskała w roku 1990 statusu rasy narodowej WD3. Gęsi kołudzkie, obecnie oznaczone są jako W11 (nieśność 69 jaj) i W33 (nieśność 67,5 jaj), służą do produkcji mieszańców W31, które stanowią około 95% krajowej podaży eksportowej gęsi owsianych. Wystawcą był Instytut Zootechniki, Zootechniczny Zakład Doświadczalny Kołuda Wielka, gdzie stado podstawowe liczy 5000 sztuk samic i 1400 samców.

Gęsi pomorskie, suwalskie, kartuskie i garbonose wywodzą się od prymitywnych gęsi z rejonów zawartych w nazwach tych ras, a gęsi garbonose były utrzymywane w południowo-wschodniej Polsce. Rasy te utrzymywane są na Fermie Drobiu Wodnego w Dworzyskach, należącej do Grupy IZ – HD ZADROB Sp. z o.o. w Zakrzewie, która prezentowała: gęsi pomorskie (stado podstawowe liczy 98 samic i 62 samce), gęsi suwalskie (stado podstawowe 112 samic i 38 samców), gęsi kartuskie (stado podstawowe 111 samic i 39 samców), gęsi garbonose (186 samic i 72 samce).

Polski pekin P-33 to ród hodowlany kaczek, który cechuje się największą zawartością mięśni udowych i podudzia oraz najmniejszą zawartością skóry z tłuszczem podskórnym. Kaczki te są odporne i znakomicie nadają się do chowu przydomowego. **Minikaczka K-2** została wytworzona w wyniku przekrzyżowania dzikich kaczek odznaczających się przewagą białego upierzenia z kaczorami w typie pekin o niskiej masie ciała. Od ras wyjściowych odziedziczyły one małą masę ciała. Znoszą w ciągu roku około 100 jaj odznaczających się dobrą wylęgowością. Kaczki pekin P-33 i minikaczki wystawiała Grupa IZ – Hodowla Drobiu ZADROB Sp. z o.o., dysponująca stadami podstawowymi pekin polski P-33 o liczebności 109 samic i 49 samców oraz minikaczka – 107 samic i 54 samce.

Królik popielniański biały został wytworzony z nieistniejącej już rodzimej rasy polskiej albinotycznej, która jednorazowo została przekrzyżowana z królikami rasy olbrzym belgijski szary. Samica królika popielniańskiego rodzi przeciętnie 7,5 młodych, a odchowuje 6,6 sztuk. Średnia masa ciała w wieku 90 dni wynosi 2,5 kg, przy wydajności rzeźnej 62%. Skóry są przydatne na konfekcję futrzarską. Wystawcą był Ośrodek Readaptacji Stowarzyszenia Solidarni „PLUS” EKO „Szkoła Życia” z województwa pomorskiego, który utrzymuje stado podstawowe liczące 30 samic i 6 samców.

Lisy pospolite białoszyjne to mutacja lisa pospolitego srebrzystego uzyskana w roku 1970. W miocie po rodzicach srebrzystych na fermie „Batorówka” urodził się jeden samiec białoszyjny. W pierwszym etapie prac kojarzono lisy białoszyjne z lisami srebrzystymi, namnażając najpierw gen nowej odmiany. W wyniku osiągniętej stabilizacji tego genu w populacji została uznana w roku 1986 nowa odmiana lisa pospolitego. Wystawcą było Gospodarstwo Hodowlano-Rolne „Batorówka” Wiesława Gajzlera z województwa łódzkiego, gdzie utrzymywane stado podstawowe liczy 50 samic i 4 samce.

Lis pospolity pastelowy jest także odmianą mutacyjną lisa pospolitego srebrzystego, która pojawiła się po raz pierwszy na fermie w Jeziorach Wielkich w latach 70. ubiegłego wieku. Wystawcą był Zakład Doświadczalny Instytutu Zootechniki w Chorzelowie Sp. z o.o., w którym utrzymuje się 28 samic i 13 samców stada podstawowego.

Szynszyla beżowa to mutacja uwarunkowana homozygotycznym układem alleli (pp), recesywna w stosunku do odmiany standardowej. Pojawiła się w roku 1956 na pierwszej krajowej fermie szynszyli Państwa Rzewskich. Szynszylę beżową wystawiali: Reprodukcyjna Ferma Szynszyli Janina i Paweł Baluta z województwa małopolskiego (stado podstawowe: 43 samice i 18 samców), Zarodowa Ferma Szynszyli Przedsiębiorstwo Usług Technicznych i Realizacji Inwestycji Sp. z o.o. „RABA” z województwa małopolskiego (stado podstawowe: 14 samic i 4 samce), Wacław Tyliński z województwa łódzkiego (stado podstawowe: 20 samic i 7 samców).

Pszczola miodna rasy środkowoeuropejskiej od tysięcy lat zasiedlała północny obszar Europy, a jej zasięg obejmował kraje zachodnie, w tym Polskę, i kończył się na Uralu. Pszczoła ta wytworzyła szereg lokalnych populacji o wybitnej zimotrwałości i odporności oraz dobrze wykorzystywała różnorodne pożytki. Linia M augustowska jest prawdopodobnie linią pszczół rasy środkowoeuropejskiej zachowaną w formie niezmienionej, a jej cechy biologiczne i użytkowe ukształtowały się pod wpływem surowego klimatu i ubogich pożytków Puszczy Augustowskiej.

Linia północna została wytworzona na Pomorzu Zachodnim, w OSHZ w Szczecinie, z miejscowych wyselekcjonowanych pszczół, które stanowiły linię pomorską połączoną następnie z linią Mazurka, wyhodowaną przez dr Wandę Ostrowską.

Linia M asta to pszczoła środkowoeuropejska najdłużej selekcjonowana w kraju, a jej nazwa pochodzi od inicjałów hodowcy Aleksandra Stasińskiego z Radomska, który zajmował się nią od 1937 roku. Pracę hodowlaną nad tą linią pszczół

od 1960 roku nadzorował ISK Oddział Pszczelnictwa w Puławach, a od 1977 roku utrzymywana jest w pasiece zarodowej Mazowieckiego Centrum Hodowli i Rozrodu Zwierząt Sp. z o.o. w Łowiczu.

Linia M kampinoska powstała z inicjatywy pszczelarzy warszawskich, którzy utworzyli w 1991 roku zamknięty rejon hodowli zachowawczej pszczoły kampinoskiej. Władze Kampinoskiego Parku Narodowego planują reintrodukcję tej pszczoły w formie dzikiej, jako owada zapylającego w naturalnych ekosystemach. Wystawcą pszczół była Stacja Hodowli i Unasieniania Zwierząt Sp. z o.o. w Bydgoszczy, Pasieka Hodowlana Olecko, która prezentowała rodzinę pszczoły rasy środkowoeuropejskiej. Wystawca utrzymuje 160 rodzin pszczelich z dwóch linii, tj. augustowskiej i północnej, oraz stado wiodące pszczoły kampinoskiej.

Karp reprezentowany jest przez wywodzące się od karpia galicyjskiego, utrzymywanego w drugiej połowie XIX wieku w południowo-zachodniej Polsce, linie: gołyską, zatorską, knyszyńską i starzawską. Karpie te wyróżniają się prawidłową budową i pokrojem, optymalnym indeksem wygrzbiecienia, ustabilizowanym typem utuszczenia i prawidłowym zabarwieniem. Pełnotuskie karpie starzawskie stanowią atrakcję dla wędkarzy. Wystawcami były: Zakład Ichtiologii i Gospodarki Rybackiej PAN w Gołaszach oraz Instytut Rybactwa Śródlądowego, Rybacki Zakład Doświadczalny w Zatorze.

Zaprezentowane na wystawie zwierzęta cechowała różnorodność biologiczna ras i odmian w obrębie gatunków. Różnorodność ta stanowi istotny element dorobku społeczeństwa w tym obszarze kultury materialnej. Ekspozycja ras rodzimych przyczyniła się do wykazania ich tożsamości, tak ważnej w dobie powszechnej globalizacji, w przededniu naszej integracji z Unią Europejską. Rasy rodzime mogą stać się markowym produktem regionalnym, który może poszerzać atrakcyjność turystyczną naszego kraju, a w konsekwencji wpływać na wskaźniki gospodarcze.

Krajowy Salon Owczarski „Tech-Ovin” w Bellac – wizytówka nowoczesnego owczarstwa francuskiego

**Tadeusz Pakulski, Bronisław Borys,
Jacek Wójtowski, Piotr Śłószarz**

Od 1 do 5 września 2003 r., na zaproszenie Agencji Rozwoju Regionu Limousin (ARD) oraz Izby Rolniczej Departamentu de la Haute Vienne, gościła w regionie Limousin grupa pracowników naukowych Akademii Rolniczej w Poznaniu i Instytutu Zootechniki w Balicach k. Krakowa: prof. dr hab. Julian

Ciuruś, doc. dr hab. Bronisław Borys, doc. dr hab. Wiesław Karetta, dr inż. Tadeusz Pakulski, doc. dr hab. Maciej Pompa-Roborzyński, dr hab. Zdzisław Skrzypek, dr inż. Piotr Śłószarz oraz dr hab. Jacek Wójtowski – prof. AR Poznań. Celem pobytu był udział w III Krajowym Salonie Owiec „Tech-Ovin” w Bellac. Z ramienia ARD opiekę nad delegacją z Polski sprawował dr Edward Pancer, kierownik ds. programów i współpracy z zagranicą w Departamencie Europy Środkowej ARD Limousin.

Lokalizacja wystawy na terenie regionu Limousin wynika, m.in., z roli tego regionu w rolnictwie francuskim, szczególnie chowu i hodowli owiec, oraz jego położenia w centrum Francji. W regionie Limousin zatrudnieni w rolnictwie stanowią 9% aktywnej zawodowo ludności (średnia dla Francji 4,6%), a średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 42 ha. W sektorze rolniczym dominuje hodowla zwierząt, głównie bydła – 1,022 mln (m.in. słynna mięsna rasa bydła limousine) i owiec – 965 tysięcy sztuk. W produkcji rolnej sprzedażnej w skali regionu produkty roślinne stanowią zaledwie 10%, reszta to dochód ze sprzedaży żywych zwierząt i produktów zwierzę-